

STEUNPUNT

Checklist beheerplannen Natura 2000

Laatst aangevuld op: 14 september 2011

Datum: 24 april 2009

Auteurs: Regiebureau Natura 2000

Disclaimer

Dit document is een intern werkdocument van en voor het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor het opstellen van beheerplannen Natura 2000 en vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het is een levend document dat regelmatig een update zal kennen. Er kunnen geen enkele rechten aan de inhoud van dit document worden ontleend.

Regiebureau Natura 2000
P/a Anne-Marie de Wee-Barnas
Bezoekadres : Catharijnesingel 64, Utrecht
Postadres : Postbus 5045, 3502 JA Utrecht
tel. 030 – 239 8877
email: a.m.p.de.wee@natura2000.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Doel	3
Leeswijzer	3
1 Zorgvuldigheid van het proces	4
1.1 Betrokken partijen	4
1.2 Risico-analyse	4
1.3 Communicatie	5
2 Zorgvuldigheid van de inhoud	6
2.1 Instandhoudingsdoelstellingen	6
2.1.1 <i>Beschrijving van de natuurwaarden</i>	6
2.1.2 <i>Uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen (in omvang, ruimte, tijd en kwaliteit)</i>	7
2.2 Bestaand gebruik en toetsing aan instandhoudingsdoelstellingen	8
2.3 Maatregelen	10
2.4 Bestaand beleid en regelgeving	12
2.5 Monitoring	12
2.6 Stikstof / Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)	13
2.7 Water	14
2.8 Voorstel voor onderdeel over sociaal economische aspecten:	15
3 Hulpmiddelen	16

Voorwoord

De “checklist beheerplannen Natura 2000” is een product van het Regiebureau Natura 2000 en heeft als doel vanuit alle bevoegde gezagen een uniforme kijk te geven op Natura 2000-beheerplannen. De checklist geeft inzicht in wat nodig is om een gedegen Natura 2000 beheerplan op te stellen en uiteindelijk vast te stellen. De “handreiking beheerplannen” (LNV 2005) heeft als basis gediend voor de inhoud van deze checklist.

De checklist bevat 40 checkpunten waaraan een beheerplan qua proces en inhoud gecheckt kan worden. Beheerplanopstellers zullen deze checklist tijdens het proces van het opstellen van beheerplannen als leidraad gebruiken. EL&I (PDN) gebruikt deze checklist bij de beoordeling van beheerplannen.

Kwaliteitsborging

De tot stand koming van dit document is niet over één nacht ijs gegaan: diverse mensen hebben meegewerkt en meegesproken over (onderdelen van) de tekst. Relevant hierin te noemen:

- medewerkers directie Regionale Zaken, EL&I
- medewerkers Steunpunt Natura 2000
- projectleiders Beheerplannen Natura 2000
- inbreng vanuit verbindingsofficieren van bevoegde gezagen in het Steunpunt

Alle inhoudelijke opmerkingen zijn verwerkt en het document bevat geen juridische hangpunten. Ondanks alle zorgvuldigheid die betracht is, blijft de mogelijkheid dat nieuwe jurisprudentie aanleiding zal kunnen geven tot wijzigingen. Indien dat geval is zal een update van deze tekst plaatsvinden. Zo heeft een update plaatsgevonden in april 2010 n.a.v. de inwerkingtreding van de Crisis- en Herstelwet. In de loop van 2011 zijn opnieuw aanvullingen gedaan (nieuwe onderwerpen: water, PAS en sociaal economische aspecten). Hierbij is gebruik gemaakt van de resultaten van een workshop met projectleiders, die is gehouden op 19 april 2011.

Doel

De checklist is vooral van belang tijdens het proces als leidraad bij het opstellen van beheerplannen en als basis voor gesprekken tussen bevoegde gezagen en beheerplanopstellers.

Het doel is het opleveren van volledige en juridisch houdbare beheerplannen, die zijn opgesteld met en gedragen door alle betrokken partijen uit de streek.

Het ministerie van EL&I wil graag op een aantal momenten een inhoudelijke check op de beheerplannen uitvoeren. Meer informatie over het proces van beoordeling is te vinden in de notitie “Werkwijze beoordeling beheerplannen” van de Programmadirectie Natura 2000.

Leeswijzer

In de checklist wordt onderscheid gemaakt tussen checkpunten en adviezen. **Checkpunten** moeten gevolgd worden om te komen tot een goed beheerplan; **adviezen** mogen gevolgd worden hetgeen zal leiden tot een beter beheerplan.

De checklist geeft de onderdelen weer die in een beheerplan uitgewerkt worden. De afvinklijst maakt snel inzichtelijk of de punten uit de checklist een plek hebben in het beheerplan. Dit geldt zowel voor de opsteller van een beheerplan als voor degene die een beheerplan beoordeelt.

1 Zorgvuldigheid van het proces

Zorgvuldigheid van het proces zal gedurende het hele beheerplantraject worden getoetst. Bij afwijkingen is contact met projectorganisatie mogelijk en indien nodig bestuurlijk agenderen.

1.1 Betrokken partijen

Het beheerplan dient te worden opgesteld in overleg met eigenaren, gebruikers, en andere belanghebbenden en met waterschappen, gemeenten en provincies. Om na te gaan of juiste partijen betrokken zijn bij het opstellen van het beheerplan is het belangrijk het proces te checken op de volgende punten:

Checkpunten:

1. **Wordt het beheerplan opgesteld in overleg met eigenaren, beheerders, gebruikers en andere belanghebbenden en met besturen van waterschappen, gemeenten en provincies. Het is van belang om in het beheerplan aan te geven welke partijen betrokken zijn geweest bij het opstellen van het plan, welke partijen mogelijk ontbraken, welke partijen zich eventueel door een ander lieten vertegenwoordigen en of alle betrokken partijen de in het beheerplan opgenomen kaarten (of algemener: het beheerplan) onderschrijven.**
2. **Geef in het beheerplan inzicht in de organisatie: klankbordgroep, stuurgroep, bijeenkomsten, beheerders en eigenaren.**
3. **Heeft de manier van samenwerking als doel draagvlak te creëren voor de inhoud van het beheerplan bij de betrokkenen in het gebied.**
4. **Check of kennislacunes, onzekerheden en mogelijke negatieve gevolgen van maatregelen voor gebruikers expliciet in beeld worden gebracht, waar deze gevolgen redelijkerwijs mogelijk kunnen worden verkleind en hoe hier de eerste beheerplanperiode invulling aan wordt gegeven.**
5. **Check of er consensus is bij betrokken partijen over het maatregelenpakket en de fasering hiervan.**
6. **Check of er bij de betrokken partijen instemming is over de volledigheid van de inventarisatie van het bestaand gebruik.**
7. **Check of voldoende is geborgd dat de noodzakelijke maatregelen om significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten daadwerkelijk worden uitgevoerd (handhaafbaarheid en financiële basis).**

Adviezen:

- Betrek partijen vanaf het begin van het proces (b.v. in een adviesgroep of klankbordgroep) en zorg dat partijen ook betrokken blijven.
- Sluit aan bij bestaande overlegstructuren.
- Aanstellen van een onafhankelijke voorzitter kan proces ten goede komen (geen partij in de discussie).
- Werk eerst de instandhoudingsdoelstellingen zorgvuldig uit in tijd, ruimte en omvang voordat met de toetsing bestaand gebruik wordt begonnen.
- EL&I/JZ heeft een notitie opgesteld over de juridische doorwerking en handhaafbaarheid van een beheerplan ('Beheerplan: juridische status, doorwerking en houdbaarheid', te vinden op www.natura2000.nl)
- De afspraken ten aanzien van de voortouwnemer zijn terug te vinden in de Beslisnotitie Voortouwnemer, vastgesteld in de Regiegroep van 1 februari 2007 (zie Naslagwerk bijlage 3).

1.2 Risico-analyse

Voor het proces van het beheerplan is het belangrijk om een beeld te hebben van onzekerheden en mogelijke hete hangijzers in het beheerplanproces. Dit heeft veelal betrekking op het maatregelenpakket.

Adviezen:

- Signaleer de lastige onderdelen qua inhoud en proces die het proces kunnen verstoren en mogelijk bestuurlijk moeten worden besproken.

- Signaleer of er activiteiten die een significant effect hebben in het beheerplan opgenomen worden (met als gevolg verplichte Plan-MER) of niet. Zo ja, check of er een Plan-MER is gemaakt.

1.3 Communicatie

Communicatie is essentieel bij het goed doorlopen van een beheerplanproces. Het is daarom belangrijk om ook op dit onderwerp te checken. Het is bijvoorbeeld van belang dat betrokken partijen weten wanneer wat van hen wordt verwacht en wanneer ze kunnen reageren op tussenproducten.

Het Steunpunt Natura 2000 heeft een synopsis tabel opgesteld. Deze tabel is een format waarin de kern van het beheerplan staat. Dit format is door de Regiegroep vastgesteld en dient bij ieder beheerplan opgenomen en ingevuld te worden.

Checkpunt:

8. Check of de synopsis tabel in het beheerplan is opgenomen en ingevuld.

Adviezen:

- Stel aan het begin van het proces een communicatieplan/-paragraaf op.
- Kijk op de website www.natura2000.nl voor voorbeelden van Plan van Aanpak Beheerplan en beheerplanproces.

2 Zorgvuldigheid van de inhoud

2.1 Instandhoudingsdoelstellingen

Bij het toetsen van beheerplannen zijn de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit de basis. In het aanwijzingsbesluit staan de waarden waarvoor het gebied is aangewezen en staan instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau voor deze waarden geformuleerd. In het beheerplan worden deze instandhoudingsdoelstellingen uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd. Algemene doelen en toelichtende teksten uit het aanwijzingsbesluit hoeven niet expliciet terug te komen in het beheerplan. Deze doelen en teksten kunnen wel richting geven bij de uitwerking van de doelen in het beheerplan. LET OP: Afwijkingen in het beheerplan van de in het aanwijzingsbesluit genoemde instandhoudingsdoelstellingen moeten met het team aanwijzingsbesluiten van EL&I worden gecommuniceerd.

De checklist maakt onderscheid in de beschrijving van de natuurwaarden (2.1.1) en de daadwerkelijke uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen (2.1.2).

2.1.1 Beschrijving van de natuurwaarden

Om te beoordelen of de beschrijving van de natuurwaarden in het beheerplan op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen is het van belang om na te gaan of de juiste kennis en informatie is gebruikt en of de informatie volledig is. Voor de ecologische onderbouwing is een goede feitenverzameling noodzakelijk. Hierbij hoort een goede (landschaps)ecologische systeemanalyse voor de koppeling van biotiek en abiotiek. Noem en erken de ecologische onzekerheden.

Om activiteiten (zowel bestaande als toekomstige) op een juridisch houdbare manier te kunnen toetsen is een goede en volledige beschrijving nodig van de aanwezige Natura 2000-waarden (zowel in oppervlakte als kwaliteit van Natura 2000-habitattypen, aantallen van Natura 2000-soorten en oppervlakte en kwaliteit van hun leefgebied), én de ecologische processen die hieraan ten grondslag liggen.

Checkpunten:

9. **Check of alle instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit zijn overgenomen in het beheerplan en (belangrijk) benoem eventuele andere/aanvullende doelen apart. De categorie "oude doelen" bij de beschermde natuurmonumenten komt te vervallen in de nieuwe Natuurwet. EL&I neemt deze doelen daarom niet mee in beheerplannen waar zij voortouwnemer in is. Andere voortouwnemers kunnen zelf bepalen of ze deze lijn volgen of niet, advies is om dat wel te doen. Indien voortouwnemers landschappelijke, cultuurhistorische en/of ander (niet Natura 2000) natuurdoelen aan het beheerplan willen toevoegen dan kan dat voor zover de doelen en de daarvoor benodigde maatregelen en budgetten expliciet apart worden weergegeven. Voorkomen moet worden dat de indruk kan ontstaan dat deze extra doelen onder Natura 2000 regiem zouden vallen.**
10. **Check of de kernopgaven uit het Natura 2000-doelendocument zijn overgenomen.**
11. **Check of er een goede landschapsecologische beschrijving is gemaakt van het gebied die aangeeft van welke abiotische omstandigheden en processen de aangewezen natuurwaarden afhankelijk zijn, inclusief noodzakelijke omstandigheden en processen buiten het gebied¹**
12. **Check of de actuele (en zo mogelijk historische) omvang van habitattypen (oppervlakte) is bepaald, alsmede de trend hierin en variatie hierin.**
13. **Check of de actuele (en zo mogelijk historische) kwaliteit van habitattypen is bepaald alsmede de variatie en trend hierin (oppervlakten van goede en matige kwaliteit, aanwezigheid van typische soorten, abiotische randvoorwaarden, overige kenmerken van structuur en functie)².**

¹ Voorbeelden hiervan kunnen zijn: toevoer van grond- en oppervlaktewater, verstuiving, luchtkwaliteit, EHS-gebieden die noodzakelijk zijn voor een duurzame netwerkpopulatie.

² Afhankelijk van beschikbare inventarisaties. Indien er onvoldoende informatie is zal dit in checkpunt 3 naar boven moeten komen

14. Check of de actuele en historische aantallen aangewezen soorten zijn bepaald en de omvang en kwaliteit van hun leefgebied³.
15. Check of op kaart (inclusief Natura 2000 gebiedsnummer) is aangegeven waar de habitattypen en soorten (met hun leefgebied binnen het Natura 2000-gebied) zich bevinden en of betrokken partijen instemmen met de kaart.

Adviezen:

- Voer bovenstaande checks uit met behulp van onderstaande documenten:
 - profielen-documenten: o.a. definities van habitatype/soort en ecologische vereisten (ecologische randvoorwaarden)
 - doelendocumenten: beschrijft kernopgave
 - aanwijzingsbesluiten: beschrijft instandhoudingsdoelstellingen
 - habitattypen-database: beschrijft veel details van habitattypen
 - soortendatabase: idem voor soorten
 - gebiedendatabase: beschrijft de details van aangemelde/gewezen gebieden, inclusief essentietabel met samenvatting van doelen en kernopgave
 - diverse achtergronddocumenten van aanwijzingsbesluiten met gegevens over soorten te vinden via de website van het ministerie van EL&I
 - Werkkader Landschapsecologische Systemanalyse (LESA) te vinden op de website van het Regiebureau.
- Het is van belang dat de omvang en kwaliteit van de aanwezige habitattypen zodanig is beschreven dat na de beheerplanperiode van 6 jaar voor- of achteruitgang is vast te stellen. Dit gaat verder dan alleen een kwalitatieve beschrijving: is met de beschrijving van aantallen, kwaliteiten en oppervlakten een goede nulsituatie beschreven?
- Let verder op of in kwalitatieve beschrijvingen de relevante soorten van de habitattypen (typische soorten uit profielendocument) beschreven zijn. Een beschrijving op basis van doelsoorten, rode lijstsoorten of kenmerkende soorten voldoet niet voor de rapportage aan de EU.
- Indien deelgebieden worden onderscheiden in een beheerplan, dan is het overzichtelijk om een tabel op te nemen met daarin: deelgebied, habitattypen per deelgebied, huidig en na te streven oppervlakten habitattypen of leefgebieden/aantallen.

2.1.2 Uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen (in omvang, ruimte, tijd en kwaliteit)

Een zorgvuldige en complete uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen is van belang om de volgende redenen:

- Maatregelen moeten direct gerelateerd kunnen worden aan de instandhoudingsdoelstellingen. Artikel 6.1 van de habitatrictlijn stelt dat maatregelen moeten beantwoorden aan de ecologische vereisten (zie ook Handreiking beheerplannen, LNV, 2005).
- Het is voor vergunningverlening (na vaststelling van het beheerplan) van belang dat er een gedegen ecologische onderbouwing ligt gelet op de te nemen maatregelen en bestaande activiteiten in en om het Natura 2000-gebied.

Het ministerie van EL&I heeft een verantwoordelijkheid om de internationale verplichting voor de landelijke instandhoudingsdoelstellingen te borgen. De bevoegde gezagen hebben de plicht om dit te vertalen in maatregelen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen worden bereikt.

De precieze bijdrage per gebied aan de landelijke uitbreidings- en verbeterdoelen is bewust niet altijd vooraf bepaald. Dit omdat op het niveau van de beheerplannen vaak het best bepaald kan worden waar, in welke omvang en in welk tempo de realisering van doelen kan plaatsvinden. In interactie met betrokken gebruikers en beheerders kunnen de potenties van een gebied maximaal worden benut op een effectieve (haalbare) en efficiënte (betaalbare) manier. Wel dient men in ieder gebied rekening te houden met de landelijke streefbeelden en de relatieve bijdrage die ieder gebied daaraan kan leveren zodat op lange termijn een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau wordt geborgd. De kwaliteitsdoelen (behoud, verbeter/uitbreiding) moeten concreet en toetsbaar zijn uitgewerkt met de elementen uit het profielendocument (vegetatietypen: oppervlakte van goede en matige vegetaties, abiotiek, typische soorten, overige elementen van structuur & functie). Bij uitbreidingsdoelstellingen moet duidelijk worden aangegeven waar de uitbreiding zal plaatsvinden (eventueel door middel van zoekgebieden) en van welke kwaliteit de doelhectares zullen zijn. Is de

³ Afhankelijk van beschikbare inventarisaties. Indien er onvoldoende informatie is zal dit in checkpunt 3 naar boven moeten komen

realisatie van de uitbreiding haalbaar? Verder moet worden aangegeven in hoeverre de doelen naar verwachting binnen 1, 2 of 3 beheerplanperioden gehaald kunnen worden en welke randvoorwaarden hier eventueel bij gelden.

Checkpunten:

16.
 - a. Check wat het landelijke streefbeeld ⁴ is (profielendocument)
 - b. Check of nagegaan is wat de huidige relatieve bijdrage (combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve bijdrage) van een gebied aan de landelijke streefbeelden is (gebiedendocument of het definitieve aanwijzingsbesluit indien aanwezig).
 - c. Check of a en b, samen met de potenties van het gebied, leiden tot een goed beredeneerde gebiedsbijdrage aan de landelijke streefbeelden. Zowel voor de uitbreidingsdoelen als voor de verbeterdoelstellingen moet aangegeven worden op welke termijn deze doelen gehaald gaan worden.
17. Check of de te behouden of uit te breiden oppervlakte van habitattypen:
 - a. kwantitatief ⁵ is bepaald, voor de eerste beheerplanperiode en op lange termijn.
 - b. minimaal voldoende is voor duurzaam behoud op lokaal niveau.
18. Check of de te behouden of te verbeteren kwaliteit van habitattypen:
 - a. kwantitatief is bepaald, voor de eerste beheerplanperiode en op lange termijn.
 - b. een uitwerking is van:
 - i. abiotische randvoorwaarden op gebiedsniveau (zuurgraad, voedselrijkdom, vocht e.d.: het profielendocument), gerelateerd aan het profielendocument.
 - ii. het aantal en verspreiding aanwezige typische soorten.
 - iii. oppervlakte vegetatie van goede en matige kwaliteit.
 - iv. overige kenmerken van goede structuur en functie (profielendocument).
19. Check of de ecologische vereisten buiten het gebied van de soorten en buiten de habitattypen ⁶ (profielendocument):
 - a. kwantitatief zijn uitgewerkt voor de eerste beheerplanperiode en op lange termijn.
 - b. gerelateerd zijn aan de vereisten in het profielendocument.
20. Check ten aanzien van de draagkracht van het leefgebied van soorten of het leefgebied voor de eerste beheerplanperiode en op lange termijn groot genoeg is en minimaal voldoende is voor duurzaam behoud op lokaal niveau
21. Check of bij behoudsdoelstellingen rekening is gehouden met een eventuele negatieve trend (ook voor behoud zijn soms maatregelen nodig).
22. Check of op kaart is aangegeven waar de verbetering / uitbreiding moet plaatsvinden?

Adviezen:

- Stel je prioriteiten in de eerste beheerplanperiode op soorten en habitattypen als volgt:
 - a. Ecologische vereisten van soorten en habitattypen die sterk onder druk staan eerst op orde brengen.
 - b. Nadruk op het keren van eventuele negatieve trends.
 - c. Focus op kritische succesfactoren.
- De "leeswijzer Natura 2000 profielendocument" geeft duidelijkheid over hoe de profielendocumenten geïnterpreteerd en gelezen moeten worden.
- Gebruik onderstaande documenten
 - leeswijzer Natura 2000 profielendocument
 - profielendocument
 - uitwerking IHD in tijd, ruimte en omvang (notitie Steunpunt te vinden op website Regiebureau)

2.2 Bestaand gebruik en toetsing aan instandhoudingsdoelstellingen

Een belangrijk onderdeel van het beheerplan is "bestaand gebruik". Het beheerplan geeft duidelijkheid over welke activiteiten geen negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen en daarmee (indien nodig onder voorwaarden) vergunningvrij zijn toegestaan in en rondom het Natura 2000-gebied. Alle bevoegde gezagen streven er naar zoveel mogelijk bestaand gebruik op te nemen.

⁴ Deze streefbeelden zijn richtinggevend

⁵ In grootheden die te monitoren zijn

⁶ Eisen die aan die omgeving gesteld worden opdat de habitats en soorten binnen het Natura 2000-gebied kunnen functioneren.

Daarnaast geeft het beheerplan ook aan voor welke activiteiten een vergunning moet worden aangevraagd. Voor nieuwe activiteiten is het beheerplan het kader dat gebruikt wordt bij vergunningverlening als het gaat om de Natuurbeschermingswet 1998. Twee belangrijke aspecten als het gaat om bestaand gebruik zijn:

- de inventarisatie van bestaand gebruik in en om het Natura 2000-gebied;
- de ecologische toetsing van het bestaand gebruik met de instandhoudingsdoelstellingen.

Het is van bijzonder belang om de beoordelingen of activiteiten vergunningplichtig of –vrij zijn goed te onderbouwen: de uitspraak dat een bepaalde bestaande activiteit van de vergunningplicht wordt vrijgesteld is vatbaar voor bezwaar en beroep.

Checkpunt:

23. Check of het beheerplan:

- a. aangeeft welke activiteiten worden vrijgesteld van vergunningplicht omdat ze van zodanige aard zijn dat er per definitie geen sprake is van een effect. Check of deze conclusie ook verdedigbaar is.
- b. aangeeft welke activiteiten die een effect hebben onder voorwaarden vrijgesteld worden van vergunningplicht. Check of de maatregelen voortkomend uit de voorwaarden juridisch geborgd zijn.
- c. aangeeft welke activiteiten met een kans op een significant effect worden vrijgesteld op basis van een passende beoordeling en daaruit te nemen mitigerende maatregelen.
Check of de passende beoordeling van vrijgestelde activiteiten:
 1. *volledig is in de zin van de reikwijdte: is het gebruik getoetst in het licht van alle relevante instandhoudingsdoelstellingen (juiste aanwijzingsbesluit, oude Nb-wetdoelen)?*
 2. *volledig is in de zin van de inhoud: is op basis van de passende beoordeling zekerheid verkregen over het uitblijven van significante effecten (ook cumulatief)?*
- d. aangeeft of de eventuele mitigerende maatregelen die op basis van de passende beoordeling genomen moeten worden juridisch geborgd zijn.
- e. verboden bevat? (NB Dat is zonder verdere juridische borging onmogelijk. Hooguit kan het beheerplan als beleid opnemen dat bepaalde vergunningen niet afgegeven zullen worden).
- f. afsluitingen van gebieden bevat of voorstelt en of deze conclusie verdedigbaar is.
- g. hoe het beheerplan omgaat met nieuwe ontwikkelingen.

Adviezen:

- Het beheerplan kan eventueel nieuw beleid bevatten m.b.t. vergunningverlening. Het is belangrijk dat alle bevoegde gezagen die het beheerplan vaststellen het hiermee eens zijn en dit wenselijk vinden.
- Let er op dat alle activiteiten tezamen geen significante gevolgen mogen opleveren voor de instandhoudingsdoelstellingen (a, b, c en d).
- Bij het inventariseren van het bestaand gebruik kan gebruik gemaakt worden van de door het Steunpunt Natura 2000 opgestelde sectornotities. Deze notities kunnen mogelijk ook een bijdrage leveren aan de beoordeling van bestaand gebruik. Zie hiervoor: www.natura2000.nl/steunpunt/gereedschap
- Let op dat de beschrijving van de vergunningplichtige activiteiten in het beheerplan is gebaseerd op de meest recente wetgeving. Momenteel is hierin veel beweging en in het kader van de CHW2 worden bijvoorbeeld aanpassingen voorgesteld.
- Gebruik onderstaande documenten:
 - quick scan bestaand gebruik: inclusief methodiek om te bepalen wanneer een activiteit gereguleerd kan worden in een beheerplan en wanneer niet (vergunningplicht van kracht) (SP)
 - stappenplan effectenanalyse (SP)
 - cumulatiemethodiek (SP)
 - leidraad bepaling significantie (SP)
 - Plan-Mer irt beheerplan (SP)
 - externe werking (SP)
 - bibliotheek literatuur effectenonderzoek (SP)
 - de effectenindicator op de website van EL&I met de effectenindicator

Aanvullende opmerkingen met betrekking tot vrijstelling van vergunningplicht:

- Let op dat bestaand gebruik en autonome ontwikkeling helder zijn beschreven. Indien autonome ontwikkeling niet aangemerkt is als bestaand gebruik wordt deze vergunningplichtig (als er significante effecten zijn).
- Ga na of er mogelijk verschillen zijn in “vergund gebruik” en “werkelijk gebruik”.
- Maatregelen zijn vergunningplichtig zolang niet zeker is dat er geen negatieve effecten op zullen treden. Indien het inzicht er nog niet is, geldt een vergunningplicht. Dit geldt voor allerlei maatregelen, ook voor monitoring- en onderzoeksinspanningen.
- Komt “passende beoordeling” terug in het beheerplan? Is duidelijk gemaakt of activiteiten die een kans op effecten hebben ook passend beoordeeld zijn.
- Nietsdoen in het kader van natuurbeheer kan niet vergunningplichtig worden gesteld
- Bij de toetsing van bestaand gebruik, zijn vaak te vrijblijvende formuleringen opgenomen. Bijv.: ‘er worden geen negatieve effecten verwacht’ => beter om te formuleren als: ‘er zijn geen negatieve effecten’. Formulering ‘er wordt niet verwacht’ is onvoldoende om gebruik vrij te stellen van de vergunningplicht. Formulering ‘huidig gebruik leidt niet tot’ is wel voldoende. In dat laatste geval natuurlijk wel noodzakelijk om aan te geven/onderbouwen waaruit dit blijkt.
- Indien onduidelijk is welk effect een bepaald gebruik heeft, kan het niet zo maar doorgang vinden. Dan moet dat nader onderzocht worden, waarbij je eventueel de mogelijkheid hebt om het effect in het beheerplan expliciet te monitoren met daarbij ‘hand aan de kraan’
- Bij kans op een significant negatief effect is het noodzakelijk een passende beoordeling uit te voeren. Passende beoordeling kan op twee manieren: voor de betreffende activiteit of een integrale passende beoordeling over het hele (beheer)plan.

Aanvullende opmerkingen met betrekking tot passende beoordeling:

Passende beoordeling moet je zien als een goede onderbouwing in je beheerplan dat een bepaalde activiteit geen effecten heeft. Belangrijkste daarbij is dat procedureel de juiste volgorde wordt aangehouden. Dat is:

1. Beoordeel je activiteiten zelf op mogelijke effecten
2. Indien uit deze beoordeling komt dat er een kans op significante effecten is, dan mitigerende maatregelen treffen.
3. Vervolgens dat totaalpakket (dus activiteiten inclusief maatregelen) beoordelen.
4. Indien uit deze beoordeling komt dat er géén kans meer is op significante effecten, dan ben je klaar.

Indien uit deze beoordeling komt, dat er nog steeds een kans is op significante effecten => uit het beheerplan laten. Belangrijk hierbij is dat de maatregelen waarna er geen significant effect meer is, goed geborgd zijn in het beheerplan. Van belang voor de juridische houdbaarheid. Het beheerplan is immers richtinggevend in de ontheffingverlening.

2.3 Maatregelen

Wat betreft de maatregelen uit het beheerplan is het belangrijk om na te gaan:

- of de maatregelen daadwerkelijk bijdragen aan de doelen (feitelijk juistheid);
- waar de maatregelen genomen worden;
- wanneer deze maatregelen genomen worden (1^e beheerplanperiode of een volgende);
- wat de kosten van de te nemen maatregelen zijn;
- wie verantwoordelijk is voor de uitvoering en de kosten van de maatregelen (het kan voorkomen dat maatregelen vanuit andere plannen en met andere financiering ten uitvoer moeten worden gebracht. Dit moet helder zijn vermeld in het beheerplan.);
- of de maatregelen “haalbaar” en “betaalbaar” zijn;
- hoe deze maatregelen worden gemonitord;
- of geborgd is dat ze daadwerkelijk worden uitgevoerd.
- is duidelijk wat het grote knelpunt is en wat de belangrijkste maatregelen zijn om de doelen te halen?
- geef een overzicht waarin per gebied en per habitatype is aangegeven welke maatregelen daarvoor bestemd zijn.
- voor stikstofmaatregelen: maak gebruik van de producten die worden ontwikkeld in het kader van de Programmatie Aanpak Stikstof (PAS), namelijk: rekentool herstelstrategieën en Aerius.
- voor watermaatregelen: ga in op de in de KIWA analyse genoemde knelpunten en licht eventuele afwijkingen in de analyse toe in het beheerplan.

Opmerkingen over maatregelen buiten Natura 2000 gebied:

- Indien ten behoeve van een habitatype of soort maatregelen genomen moeten worden buiten het Natura 2000 gebied (bijv. corridor aanleggen). Dit kan als maatregel benoemd worden in het BP, maar hier geldt geen N2000-beschermingsregime voor.
- Maatregelen die je in een ander N2000-gebied moet nemen, t.b.v realisatie van doelen in voorliggend beheerplan. In voorliggend beheerplan aangeven dat maatregel X (tot uitvoering te brengen in het andere N2000-gebied) gewenst is en opgenomen moet worden in het beheerplan van het andere betreffende N2000-gebied.
- Grensoverschrijdend. Wat kan je wel/niet regelen? Bijv. melden: afspraken maken met , is voldoende. In het BP kunnen de effecten vanuit buitenlands gebruik op je N2000-doelen benoemd worden, maar GS heeft geen bevoegdheid in het andere land. Dat geldt ook voor NL/EL&I. Er kan dus geen verzoek worden geformuleerd in het beheerplan dat de minister hier het gesprek over aangaat in EU-verband/met het betreffende land.

De maatregelen in het beheerplan moeten zoveel als mogelijk SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) worden gemaakt. Als aantoonbaar een stap vooruit wordt gezet door bijvoorbeeld oppervlaktevergroting, wordt al invulling gegeven aan een verbeterdoelstelling. In verband met vergunningverlening kan een beheerplanopsteller ervoor kiezen om met aantallen hectares te werken. Ook kunnen gebiedsdelen (zoeklocaties) worden aangewezen waar een verbeter- of uitbreidingsdoel kan worden gerealiseerd.

Als het niet mogelijk is om de maatregelen SMART te beschrijven in het beheerplan, kan in sommige gevallen het opnemen van de technische uitvoering in bijvoorbeeld een bestuursakkoord uitkomst bieden. Als in de loop der jaren wijzigingen optreden, kunnen kleine aanpassingen in de maatregelen (in de geest van het beheerplan) nodig zijn. Hiervoor is flexibiliteit nodig. Een bestuursakkoord kan in zo'n geval gemakkelijker worden aangepast dan een beheerplan, omdat hiervoor geen inspraakprocedure nodig is. LET OP: deze optie zal in de meeste gevallen niet mogelijk zijn, als het toestaan van bepaald bestaand gebruik, zoals grondwateronttrekkingen voor beregening, gekoppeld is aan mitigerende maatregelen met betrekking tot bijvoorbeeld peilbeheer. Het noemen van peilverhoging alleen is dan niet voldoende; deze peilverhoging moet dan in het beheerplan worden gekwantificeerd.

Om bovenstaande punten zo goed mogelijk te beoordelen is het belangrijk het beheerplan op de volgende punten te checken:

Checkpunten:

24. a. **Check of bij Sence of Urgency-gebieden prioriteit is gegeven aan het op orde brengen van de wateropgave en/of het beheer en de daarbij benodigde maatregelen.**
 - b. **Check of overige maatregelen (naast benodigde maatregelen vanuit de Sense of Urgency) duidelijk in het beheerplan staan en of deze de noodzakelijke bijdrage leveren aan de instandhoudingsdoelstellingen.**
 - c. **Check voor instandhoudingsdoelstellingen waarvoor binnen de eerste beheerplanperiode niet alle nodige maatregelen getroffen kunnen worden of er een doorkijk naar volgende beheerplanperioden is gegeven.**
Een SoU vereist directe actie: de SoU moet worden weggenomen. Wordt dit in het beheerplan voldoende onderbouwd?
25. **Zijn de maatregelen voor het realiseren van de natuurdoelen duidelijk omschreven?**
26. **Check of de maatregelen met bestaande middelen gerealiseerd kunnen worden en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering.**
Uit het beheerplan moet duidelijk blijken welke financieringsbronnen aangewend worden en van wie die bronnen zijn.

Adviezen:

- Voor voorbeelden regulier beheer en beïnvloeding van natuurkwaliteit zie ook www.natuurkwaliteit.nl.
- EL&I-notitie over juridische doorwerking van beheerplannen (te vinden op ww.natura2000.nl).
- Kijk ook naar de paragrafen 2.6 (Stikstof/PAS) en 2.7 (Water). Hier staan een aantal specifieke checkpunten met betrekking tot maatregelen ten aanzien van stikstof resp. water.

2.4 Bestaand beleid en regelgeving

Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de relatie tussen bestaande plannen en wet- en regelgeving bij het opstellen van het beheerplan en de doorwerking van het uiteindelijke beheerplan (maatregelen) in andere relevante (beleids-)plannen en vergunningverlening. Hiervoor dient men te letten op:

- de bijdrage van bestaande plannen/beleid bij het opstellen van het beheerplan (welke maatregelen zijn al gepland, bijvoorbeeld Stroomgebiedbeheerplannen, die bijdragen aan Natura 2000-doelrealisatie);
- welke manier “nieuwe”⁷ maatregelen worden verankerd in (beleids-)plannen anders dan het beheerplan (b.v. reconstructieplan, Grond- en OppervlaktewaterRegime, Stroomgebiedbeheerplannen) en of hier onderlinge strijdigheden zijn.

Het is van belang maatregelen zo goed mogelijk in bestaande plannen/beleid te verankeren. Om te bepalen of de twee bovenstaande punten op een zorgvuldige manier zijn gebeurd dient men te checken op de volgende punten:

Checkpunten:

27. Check of beheerplan duidelijkheid verschaft over de relatie met bestaande plannen/beleid.

28. Check of beheerplan duidelijkheid verschaft over de doorwerking van “nieuwe” maatregelen in regionale plannen en beleid.

Advies:

- In veel beheerplannen wordt verwezen naar andere bestaande plannen (bijvoorbeeld soortbeschermingsplannen) vanwege de bijdrage die deze leveren aan het realiseren van de N2000-doelen en het ‘blind vertrouwen’ daarop. Hierbij blijft het vaak echter bij een korte simpele verwijzing. Dit is onvoldoende om te kunnen beoordelen of deze plannen ook daadwerkelijk wel de verwachte bijdragen zullen leveren. Dit moet meer uitgewerkt en onderbouwd worden. Belangrijk hierbij is ook om een doorkijk te geven voor de periode ná einde loopduur van deze andere plannen (ingeval dit binnen de 6 jaar van het N2000-beheerplan valt).

2.5 Monitoring

Monitoring heeft betrekking op twee aspecten:

- (1) monitoren van de veranderingen in de natuur
- (2) monitoren hoe het beheerplanproces verloopt: wat is reeds uitgevoerd en welke veranderingen in het gebied of in het proces met betrokkenen hebben plaatsgevonden.

De EU-richtlijnen verplichten de lidstaten regelmatig te rapporteren over de staat van instandhouding van soorten en habitattypen. Ze moeten ook rapporteren over de toepassing van genomen maatregelen (met name instandhoudingsmaatregelen) en de effecten van deze maatregelen op de staat van instandhouding van soorten en habitattypen, met speciale aandacht voor de prioritaire soorten. De voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan is verantwoordelijk voor het doen monitoren van de maatregelen (inclusief de effectiviteit ervan) en van veranderingen in het gebied en in het gebruik in en om het gebied. Naast deze verplichting zijn er nog enkele redenen waarom gebiedsgerichte monitoring noodzakelijk is. Het gaat hier om het bijhouden van voortgang van uitvoering van maatregelen en van het effect van deze maatregelen.

Daarnaast zijn ook de voortgang in het doelbereik en de evaluatie ten behoeve van de volgende generatie beheerplannen redenen om gebiedsgericht te monitoren.

De Regiegroep heeft een “Programma van Eisen gebiedsgerichte monitoring” vastgesteld. Het is de bedoeling dat beheerplanopstellers dit ook gebruiken bij het opstellen van de monitoringsparagraaf.

Checkpunten:

29. Is bij het opstellen van de monitoringsparagraaf het programma van eisen voor gebiedsgerichte monitoring gevolgd? Is de monitoring (financieel) geborgd?

30. Is er in het beheerplan aandacht voor monitoring, borging en bijsturing van de maatregelen?

⁷ Nieuwe maatregelen zijn maatregelen die nog niet in regionale plannen staan en die extra zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren

Advies:

- Maak gebruik van het programma van eisen voor gebiedsgerichte monitoring **(EL&I)**

2.6 Stikstof / Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De kern van de PAS is het maken van bindende afspraken om het stikstofprobleem aan te pakken op verschillende niveaus (landelijk, provinciaal en per Natura 2000-gebied) en vanuit verschillende sectoren (landbouw, industrie, verkeer en vervoer). Daarbij moet de achteruitgang van de biodiversiteit worden gestopt, dus de stikstofbelasting teruggebracht, zonder de economische ontwikkeling in gevaar te brengen.

Als nu per gebied bekend is hoe de daling van de stikstofdepositie in de tijd verloopt, en welke maatregelen er nog meer worden genomen om de bijzondere habitats in dat gebied te beschermen, kan er ook worden vastgesteld hoeveel ruimte er binnen die daling nog is om toe te wijzen aan bedrijven die nieuwe activiteiten willen ontplooiën waarbij stikstof vrij komt. Dit alles wordt vastgelegd in het beheerplan voor de gebieden. Zo moet het mogelijk worden gemaakt dat binnen de aldus benoemde grenzen weer vergunningen worden verleend die voor de rechter standhouden. Om de PAS goed te laten werken moet er straks in de Natura 2000-gebieden gebruik worden gemaakt van een drietal instrumenten waarmee het fundament wordt gelegd om te bepalen hoeveel ruimte er is om vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten. Die drie instrumenten worden in de loop van 2011 verfijnd en aan de praktijk getoetst, zodat de makers van de beheersplannen in de gebieden en de rechters er straks op kunnen bouwen.

Het zijn:

- het rekeninstrument Aerius om de stikstofdepositie per gebied in kaart te brengen
- het webgereedschap herstelstrategieën, dat de opstellers van de beheersplannen helpt bij het vinden van de goede maatregelen om stikstofgevoelige habitats op de been te houden en te stimuleren.
- een instrument om de ontwikkelruimte zowel landelijk als provinciaal en per gebied te berekenen.

Daarnaast is een monitoringsinstrument nodig om de voortgang in het gebruik van de ontwikkelruimte te bewaken, zodat steeds duidelijk is hoeveel ontwikkelruimte er beschikbaar is en hoeveel ruimte er vergund is. VRAAG: wie gaat dit instrument ontwikkelen?

Onderstaande checkpunten dienen te worden nagelopen indien in het beheerplangebied stikstofgevoelige habitats voorkomen.

Checkpunten:

- 31. Is de stikstofdepositie op het gebied bekend en duidelijk opgenomen in het beheerplan?**
- 32. Zijn voldoende goed onderbouwde maatregelen in het beheerplan beschreven om enerzijds het behoudsniveau te garanderen (geen verslechtering) en anderzijds zicht te hebben op het behalen van eventueel verdergaande instandhoudingsdoelstellingen voor de stikstofgevoelige habitats, vogels en soorten?**
- 33. Is in het beheerplan terug te vinden wat de ontwikkelruimte voor het gebied is (of is een verwijzing naar een provinciaal kader opgenomen)?**
- 34. Is in het beheerplan duidelijk aangegeven hoe het gebruik van de ontwikkelruimte bewaakt zal worden?**

Advies:

- Maak voor de beantwoording van bovenstaande vragen gebruik van de Handleiding gebiedsanalyse PAS die is te vinden op de PAS-website: pas.natura2000.nl. Om de PAS-gebiedsanalyses te beoordelen is ook een checklist ontwikkeld: de Checklist PAS gebiedsanalyses. Deze checklist kent meer gedetailleerde checkpunten dan de Checklist beheersplannen, maar er is ook sprake van enige overlap. Aangezien de gebiedsanalyses voorlopig zelfstandig worden beoordeeld is dit onvermijdelijk.

2.7 Water

In een groot deel van de Natura 2000 beheerplannen speelt water een vitale rol. In de Natura 2000-gebieden met een zogenaamde sense of urgency (SoU) voor water is snel verbetering in de waterhuishouding nodig (oppervlaktewater en grondwater, kwantiteit en kwaliteit) om onomkeerbare schade aan de beoogde instandhoudingsdoelstellingen te voorkomen. Bij het opstellen van de beheerplannen werd duidelijk dat het realiseren van de vereiste watercondities een lastige opgave is. Het vraagt soms om maatregelen in de omgeving van Natura 2000-gebieden die beperkingen opleggen aan het grondgebruik in die omgeving. De problematiek is van dezelfde orde als het stikstofvraagstuk. Onder leiding van het Regiebureau is daarom de Strategie Water en Natura 2000 opgesteld, waarmee de waterparagraaf in de Natura 2000 beheerplannen en de natuurparagraaf in de Waterbeheerplannen kan worden opgesteld. Voor de watermaatregelen is het Kaderrichtlijn Water (KRW) proces instrumenteel van groot belang. Daarom is stroomlijning van het KRW proces met het Natura 2000-proces cruciaal. Voorkomen moet worden dat voor watermaatregelen verwezen wordt naar de KRW, terwijl daar misschien verwezen wordt naar Natura 2000 met als gevolg dat er niets gebeurt.

In de Natura 2000 beheerplannen moeten de vereiste watercondities voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen (eventueel met tussendoelen en fasering) concreet en werkbaar zijn opgesomd. Ook de benodigde maatregelen om die condities te bereiken moeten zijn vermeld, evenals wie daarvoor gaat zorgen en hoe de financiering is geregeld. Voor maatregelen waar nog geen financiering voor is, is het handig om weer te geven hoe het staat met het bestuurlijk draagvlak voor die maatregel. Financiering kan dan namelijk binnen het KRW spoor mogelijk wel gevonden worden.

De strategie is ook van toepassing op de wateropgaven in de TOP-gebieden buiten de Natura 2000 gebieden. Het op orde krijgen van de watercondities is ook essentieel om ecosystemen robuuster te maken voor de gevolgen van klimaatverandering en voor het vlot trekken van de vergunningverlening van stikstofuitstotende activiteiten rond stikstofgevoelige gebieden.

Onderstaande checkpunten dienen te worden nagelopen indien in het beheerplangebied water een rol speelt.

Checkpunten:

- 35. Zijn de watermaatregelen benoemd en uitgewerkt in het beheerplan (naar inhoud, locatie, uitvoeringsverantwoordelijke, kosten en eventueel fasering)? Verwijzen naar een ander proces of plan waarop gewacht moet worden, zoals GGOR of KRW, moet worden voorkomen. Minimaal moet ernaar gestreefd worden dat (kennis over) gewenste watercondities en maatregelen in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen benoemd zijn. In andere processen (bijvoorbeeld de Stroomgebiedbeheerplannen in het kader van de KRW) kan dan op basis van die informatie gezocht worden naar het ontbrekende draagvlak en/of financiering.**
- 36. Lig er een gedegen analyse aan de watermaatregelen ten grondslag? Is deze overeenkomstig de door de waterschappen op te stellen GGOR's of aanvullend daarop (niet strijdig)?**
- 37. Is duidelijk wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de watermaatregelen?**
- 38. Is er bestuurlijke overeenstemming over de watermaatregelen? Is de financiering rond? Staan de maatregelen in het Stroomgebiedbeheerplan voor de juiste uitvoeringsperiode?**

Advies:

- Achtergrondinformatie over bovenstaande checkpunten is te vinden in de Strategie Water en Natura 2000 op de website van het Regiebureau en in het Werkprogramma Stroomgebiedbeheerplannen 2015, waarin een paragraaf over Natura 2000 is opgenomen in het hoofdstuk over relaties met andere richtlijnen.
- De 2^e generatie Stroomgebiedbeheerplannen worden in 2014 vastgesteld. De komende jaren zullen de Natura 2000-watermaatregelen daar dus een plek in kunnen krijgen. Het betrekken van waterschappen en provinciale medewerkers waterbeleid is van groot belang om dit te laten slagen.
- Let ook op de checkpunten in paragraaf 2.4 over bestaand beleid en regelgeving.

2.8 Sociaal economische aspecten

Het is van belang dat de beheerplannen kwalitatief goed en volledig zijn. Bovendien moeten de beheerplannen kunnen rekenen op een breed draagvlak. In de Intentieverklaring Beheerplannen Natura 2000 (september 2008), die door betrokken departementen, provincies en maatschappelijke organisaties is ondertekend, zijn de belangrijkste elementen daarvoor geformuleerd. In de periode daarna is gebleken dat de sociaal-economische toetsing van maatregelen vaak niet, of onvoldoende wordt meegenomen. Ook ontbreekt in veel gevallen een duidelijk toetsingskader of set van criteria waaraan toekomstige ontwikkelingen getoetst kunnen worden, zodat er inzicht ontstaat welke ontwikkelingen mogelijk zijn in en rondom een Natura 2000-gebied, en welke niet. Het Regiebureau Natura 2000 heeft daarom het voortouw genomen om tezamen met de bevoegde gezagen en maatschappelijke organisaties een voorstel voor een toetsingskader op te stellen.

Een beheerplan heeft twee functies die rekening moeten houden met de sociaaleconomische gevolgen:

1. Inzicht geven in het benodigde maatregelenpakket om de doelen te behalen.
2. Toetsingskader voor de vergunningverlening (inclusief bestaand gebruik).

Ad 1. Maatregelenpakket

Om de maatregelen in beeld te krijgen moeten de natuurdoelen en hun ecologische vereisten uitgewerkt zijn. Daarna moet onderzocht worden wat de financiële consequenties en sociaal-economische gevolgen (bestaande activiteiten en ontwikkelruimte) van genoemde maatregelen zijn. Een volgende stap is, dat er een afweging plaatsvindt op basis van een iteratief (cyclisch herhalend) proces, tussen het realiseren van het natuurdoel en de financiële en sociaaleconomische gevolgen. Vaak blijkt het mogelijk te zijn om binnen de kaders van het Aanwijzingsbesluit te schuiven in oppervlakte, tijd of maatregelenpakketten, zonder dat het natuurdoel veranderd hoeft te worden.

Ad 2. Toetsingskader voor de vergunningverlening

Het beheerplan moet duidelijkheid geven over welke bestaande activiteiten wel en niet meer plaats kunnen vinden in en om het Natura 2000-gebied. Daarnaast moet het fungeren als toetsingskader voor toekomstige ontwikkelingen. De sociaal-economische ontwikkelingsmogelijkheden worden mede bepaald door de invulling van het maatregelenpakket. Er zijn mogelijkheden om dit pakket bij te stellen of om de samenstelling in de tijd op te schuiven.

Checkpunten:

39. Zijn de financiële consequenties van de maatregelen duidelijk beschreven:

- wat zijn de kosten
- dekking van de kosten

40. Zijn de sociaal economische consequenties duidelijk omschreven:

- wat zijn de gevolgen voor huidige sociaal-economische activiteiten
- wat zijn de gevolgen (kosten en baten) voor de toekomstige sociaal-economische activiteiten
- wat wordt vervolgens met de uitkomsten van deze toetsing gedaan en welke oplossingen zijn mogelijk

Advies:

- Een uitgebreide toelichting op bovenstaande checkpunten is te vinden in het Afwegingskader Sociaal-economische aspecten op de website van het Regiebureau.

3 Hulpmiddelen

Algemene aandachtspunten bij het schrijven van het beheerplan:

- Leesbaarheid (hoofdtekst versus bijlagen)
- Leeswijzer met toelichting op opbouw beheerplan
- Tabellen gebruiken om bijvoorbeeld informatie over doelen en toetsing bestaand gebruik weer te geven
- Kaarten gebruiken bijvoorbeeld om locatie van maatregelen te verduidelijken
- Eenduidigheid in begrippen (sturende en versturende factoren, begrippen uit effectenindicator)
- Goede samenvatting

Documenten nodig voor beheerplancheck:

- Plan van Aanpak beheerplannen per gebied of provincie (indien aanwezig)
- Aanwijzingsbesluit of gebiedendocument
- Profielendocument
- Doelendocument
- Sectornotities (= Quick scan bestaand gebruik)
- Essentietabel
- Synopsistabel
- Programma van eisen gebiedsgerichte monitoring
- Gereedschap Steunpunt, gebundeld in het Naslagwerk Natura 2000
 - quick scan bestaand gebruik: inclusief methodiek om te bepalen wanneer een activiteit gereguleerd kan worden in een beheerplan en wanneer niet (vergunningplicht van kracht) (SP)
 - stappenplan effectenanalyse (SP)
 - cumulatiemethodiek (SP)
 - leidraad bepaling significantie (SP)
 - Plan-Mer irt beheerplan (SP)
 - externe werking (SP)
 - bibliotheek literatuur effectenonderzoek (SP)
 - Stappenplan om te komen tot een concept-beheerplan, en benodigde gegevens (SP)
- habitattypen-database: beschrijft veel details van habitattypen
- soortendatabase: idem voor soorten
- gebiedendatabase: beschrijft de details van aangemelde/gewezen gebieden, inclusief essentietabel met samenvatting van doelen en kernopgave
- diverse achtergronddocumenten van aanwijzingsbesluiten met gegevens over soorten
- Producten vanuit de PAS: toolkit herstelstrategieën, rekentool Aerius, etc. => website: pas.natura2000.nl
- KIWA rapport met voornaamste hydrologische knelpunten per gebied
- Strategie Water en Natura 2000
- Afwegingskader sociaal-economische aspecten